

A VERSENYKORLÁTOZÁS TILALMA

A Kormány [T/8004](#) számon benyújtott törvényjavaslata kapcsán jelen Infojegyzet tisztázza a versenykorlátozás fogalmát és áttekinti annak magyar, illetve uniós jogi szabályozását.

- A versenykorlátozás tilalmáról és a tisztességtelen piaci magatartásról hazánkban a [1996. évi LVII. törvény](#) rendelkezik.
- A tisztességes piaci verseny egyik elengedhetetlen feltétele a versenykorlátozás tilalma. A tisztességes piaci verseny közérdek.
- Versenykorlátozásnak minősül a vállalkozások közötti megállapodás, összehangolt magatartás, a vállalkozások társulásának olyan megállapodása, amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki.
- A csekély jelentőségű megállapodás nem esik tilalom alá (definícióját a törvény 13. §-a tartalmazza).
- A versenykorlátozó megállapodásokat a szakirodalom kartellnek is nevezi.
- Az európai uniós és a magyar versenyjog szabályozása és alkalmazása párhuzamosan történik. Az uniós jog elsőbbséget élvez, ha az ügy érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.

100 éve, 1924. május 15-én lépett hatályba a tisztességtelen versenyről szóló, 1923. évi V. törvény cikk. E törvény első sora kimondja: „*Üzleti versenyt nem szabad az üzleti tisztességbe vagy általában a jó erkölcsbe ütköző módon folytatni.*” Napjainkban [Magyarország Alaptörvénye](#) M. cikk (2) bekezdése rögzíti, hogy: „*Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.*” A **tisztességes gazdasági verseny** elengedhetetlen feltétele a versenykorlátozás tilalma.

A VERSENYJOG CÉLJA

A versenyjog **tiltja a versenyellenes megállapodásokat**. A versenyellenesség három kategóriája a **verseny megakadályozása, korlátozása és torzítása**. A versenyellenesség fogalma szakértők szerint kétféleképpen ragadható meg aszerint, hogy a piaci verseny **cél** vagy **eszköz** ([Nagy 2021a](#)).

Első esetben a versenyjog a **versenynek, mint piaci mechanizmusnak** a védelmét szolgálja. Ebben az esetben a versenyjog célja, hogy a vállalkozások döntési szabadságát, a verseny folyamatát védje, a piaci versenyt önmagában vett értéknek tekinti („*ordoliberalis teória*”).

A második esetben a versenyjog a **fogyasztói vagy társadalmi többlet védelmét** szolgálja, melyet leghatékonyabban a hatásos verseny növel. A versenyjog célja annak elkerülése, hogy a vállalkozások közötti együttműködés hatására nőjenek az árak, illetve csökkenjen a kibocsátás mennyisége, a termékválaszték vagy az innováció („*társadalmi vagy fogyasztói többlet elmélete*”) ([Nagy 2021a](#)).

A VERSENYKORLÁTOZÁS HAZAI JOGI SZABÁLYOZÁSA

A versenykorlátozás tilalmáról és azzal szorosan összefüggő tisztességtelen piaci magatartásról hazánkban a [1996. évi LVII. törvény](#) (a továbbiakban: versenytörvény) rendelkezik. A törvény alapvetése, hogy a tisztességes piaci verseny **közérdek**, mert biztosítja a gazdasági hatékonyságot és a társadalmi felemelkedést, ami megköveteli az állam részéről a megfelelő jogi szabályozást. A gazdasági verseny tisztaságának és szabadságának biztosításához olyan versenyjogi szabályozás szükséges, amely tiltja a tisztességes verseny követelményeibe ütköző, illetve a gazdasági versenyt korlátozó piaci magatartást.

Mi minősül és mi nem versenykorlátozásnak?

A versenytörvény értelmében versenykorlátozásnak minősül, ezért tilos a vállalkozások közötti megállapodás, összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások társulásának olyan megállapodása, amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet ki. Kivételt képez, ha egymástól nem független vállalkozások között történik társulás, valamint a megállapodás a törvényben meghatározott feltételek értelmében csekély jelentőségű. A versenytörvény alapján, összhangban az uniós joggal, ha egy megállapodás bizonyítottan versenyellenes, nem szükséges vizsgálni annak piacra gyakorolt hatását (Zavodnyik 2023).

A vállalkozások közötti megállapodások versenyjogi kiindulópontja azon követelmény, hogy a vállalkozások a piaci döntéseiket önállóan hozzák meg. Ez az elvárás meggátol minden közvetlen vagy közvetett kapcsolatot a gazdasági szereplők között (Zavodnyik 2023). Érdemes azonban megjegyezni, hogy a gyakorlatban különbség van a **horizontális** és a **vertikális megállapodások** (alábbi definíciók: [HOLD Lexikon](#)) között, annak ellenére, hogy a versenytársak közötti együttműködés főszabály szerint versenyellenes.

A **vertikális együttműködés** az ellátási láncon átívelő, annak különböző szereplői (beszállító, vállalat, vevő) közötti megállapodásokat jelent (pl. viszontvásárlás kikötése, árak előírása a viszonteladók számára) – ez esetben a versenyjog kevésbé szigorú.

A **horizontális együttműködési** megállapodást az ellátási lánc azonos szintjéről származó résztvevők kötnek (például vállalatok fognak össze, hogy előnyt szerezzenek a beszállítókkal vagy a vevőkkel szemben).

A **Kartell megállapodásnak** az minősül, ha több vállalat olyan összehangolt tevékenységet folytat, mely által akadályozza a gazdasági versenyt és más érintettet károsít. Kartell esetében gyakran elengedhetetlen, illetve költség-hatékonyabb, hogy a versenytársak között tartós jogviszony legyen. Ilyen eset lehet egy gyártó és egy eladó közötti keretszerződés, mely meghatározott kérdéseket előre rögzít,

hogy azokat ne kelljen újra tárgyalni minden együttműködés alkalmával. Amennyiben a versenyjog úgy ítéli meg, hogy az együttműködés társadalmi szempontból is hatékonyabb, mint maga a verseny, bizonyos esetekben mentességet biztosít az általános kartelltilalom alól (Nagy 2021b).

A **kartell-tilalom** különösen az alábbi esetekre vonatkozik:

- a vételi vagy az eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározása;
- az előállítás, a forgalmazás, illetve a műszaki fejlesztés, illetve a befektetés korlátozása vagy ellenőrzés alatt tartása;
- a beszerzési források felosztása, illetve a közülük való választás lehetőségének korlátozása, valamint a fogyasztók meghatározott körének valamely áru beszerzéséből történő kizárása;
- a piac felosztása, az értékesítésből történő kizárás, az értékesítési lehetőségek közötti választás korlátozása;
- a piacra lépés akadályozása;
- egyes üzletfelek hátrányos megkülönböztetése;
- olyan szerződési feltételek alkalmazása, amelyek természetüknél fogva, illetve a szokásos szerződési gyakorlat alapján nem tartoznak a szerződés tárgyához.

A kartell-tilalomba ütköző szerződések semmisnek tekinthetők. A versenytörvény értelmében a Gazdasági Versenyhivataltól ([GVH](#)) lehet kérni annak megállapítását, hogy a tervezett megállapodás nem minősül versenykorlátozónak és nem ütközik a kartell-tilalom rendelkezéseibe. Amennyiben a GVH egyedi mentesítésről határoz, a szerződés a megkötés időpontjára visszaható hatállyal érvényesnek minősül. Ellenkező esetben a kartell-tilalom megszegésével kötött szerződés semmis és érvénytelen.

A kartellek kapcsán külön kiemelendők a **közbeszerzési eljárásokhoz kapcsolódó kartellek**. A közbeszerzési kartellek alapvetően sértilik a közbeszerzési eljárásokhoz kapcsolódó alapvető elvárásokat, nevezetesen a közpénzek észszerű felhasználását, átláthatóságát,

nyilvános ellenőrizhetőségét, továbbá a közbeszerzések során a tényleges verseny megteremtését és tisztaságát. A közpénzek hatékony felhasználásnak szempontjából kiemelkedően fontos továbbá, hogy a közbeszerzési eljárásokban minél több ajánlattevő vegyen részt, illetve azok egymás között ne alkalmazzanak árörögztést. Árörögztés alatt értjük, amikor a projekten indulók egyeztetik egymással ajánlati áraikat, annak érdekében, hogy az egyik indulót nyereséghez segítsék. Versenyjogi szempontból nem minősül jogsértőnek azonban, ha a felek konzorciumot alkotva közös ajánlatot tesznek és együttműködnek a kivitelezés során (Zavodnyik 2023).

AZ EURÓPAI UNIÓ VERSENYJOGA

Az uniós versenypolitika feladata biztosítani, hogy **az egységes belső piacot a tagállamok, vagy a magánszféra kereskedelemkorlátozó intézkedései ne sértsék.** Az egységes belső piac az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés értelmében (egységes szerkezetbe foglalt változat [2012/C 326/01](#) – a továbbiakban szerződés) szerint egy olyan, belső határok nélküli térség, amelyben a Szerződések rendelkezéseivel összhangban biztosított az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása (3. cikk). Az eszerint meghatározott belső piac biztosítja azt, hogy a verseny ne torzuljon. Az EUSZ és EUMSZ mellé csatolt (27) számú jegyzőkönyv a fentiekre hivatkozással lehetővé teszi, hogy az Unió szükség esetén intézkedéseket fogadjon el a belső piac működéséhez szükséges versenyszabályok megállapítása terén. A szerződés 120. cikkének értelmében a tagállamoknak a szabad versenyen alapuló nyitott piacgazdaság elvével összhangban kell tevékenykedniük.

Az EU versenyjoga alapvetően két nagy területre bontható ([Gombos 2017](#)):

- **antitrösztjog** (a vállalkozásokra vonatkozó szabályok);
- **tagállamokra vonatkozó szabályok.**

Az **antitröszt célja** a verseny helyreállítása, például kartellek létrehozása vagy erőfölénnyel való visszaélés esetén. A klasszikus anti-

trösztjog magában foglalja az alábbiakra vonatkozó jogi szabályokat:

- a versenykorlátozó megállapodások tilalmára (szerződés 101. cikk);
- a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalmára (szerződés 102. cikk);
- a koncentrációk ellenőrzésére, fúziókontrollra (Tanács [139/2004/EK](#) rendelete).

A **tagállamokra vonatkozó szabályok** lefedik az alábbi szabályokat:

- a kereskedelmi jellegű állami monopóliumokra vonatkozó szabályozást (szerződés 37. cikk);
- az állami vállalatokra, különleges, kizárólagos jogokkal felruházott vállalatokra vonatkozó szabályozást (szerződés 106. cikk);
- valamint az állami támogatások tilalmának szabályait (szerződés 107–109. cikkek).

Az uniós versenyjog érvényesítése

Az uniós versenyszabályok helyes alkalmazásának biztosításáért elsősorban a Bizottság felelős, ami széles körű felügyeleti és végrehajtási hatáskörrel rendelkezik. A Bizottságon belül a Versenypolitikai Főigazgatóság felel a közvetlen végrehajtási hatáskörökért. A nemzeti versenyhatóságok és bíróságok végrehajtó szerepét erősíti az [1/2003/EK tanácsi rendelet](#), illetve az azt megerősítő [\(EU\) 2019/1 irányelv](#).

A nemzeti versenyhatóságok és a Bizottság közötti koordináció az [Európai Versenyhatóságok Hálózatán](#) (European Competition Network, [ECN](#)) keresztül történik. A hálózaton keresztül tájékoztatják egymást az új esetekről és a tervezett végrehajtási határozatokról; szükség esetén koordinálják a vizsgálatokat; információkat cserélnek; közös érdekű kérdéseket vitatnak meg.

Az ECN hálózat célja, hogy hatékony jogi keretet építsen ki az EU versenyjogának érvényesítésére azokkal a társaságokkal szemben, amelyek határokon átnyúló, versenyt korlátozó és a fogyasztókat károsító üzleti gyakorlatot folytatnak. Honlapjukon 2004 óta vezetnek [statisztikát](#) a tagállamokban folytatott versenyfelügyeleti eljárásokról. Az adatok szerint a hálózaton belül 2004–2023-as időszakban mind-

összesen 3230 **versenyfelügyeleti eljárás** indult. Az érintett országok közül Franciaországot (348), Németországot (275), Olaszországot (231) és Spanyolországot (187) követően **Magyarország áll az 5. helyen**, 161 eljárással. A régiós országok adatai: Ausztria 154, Románia 116, Csehország 57, Szlovákia 50, Szlovénia 45, Horvátország 10 (a legalacsonyabb az EU-ban).

Az Európai Bizottság 2023. június 1. napján fogadta el az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikke (3) bekezdésének a szakosítási megállapodások egyes csoportjaira történő alkalmazásáról szóló (EU) [2023/1067](#) bizottsági rendeletet (**szakosítási csoportmentességi rendelet**, a továbbiakban: SBER).

Az **SBER** elfogadásával a szakosítási megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alóli mentesítéséről szóló korábbi 202/2011. (X. 7.) Korm. rendelet helyébe a [467/2023.](#) (X. 12.) Korm. rendelet lépett. Szakosítási megállapodásnak számít, ha legalább két piaci szereplő köt egy egyezséget, hogy a gyártási tevékenységüket, árázásukat, feladataikat összehangolják. A [2023/1067](#) bizottsági

rendelet meghatározza, hogy milyen esetekben kaphatnak az ilyen versenypiaci megállapodások mentességet a versenyjogi eljárások alól. A főleg piaci részesedéshez kötött mentességeket, vagyis, hogy a szakosítási megállapodásban részt vevő vállalkozások együttes piaci részesedése az érintett piacokon nem haladhatja meg a 20 százalékot a [467/2023.](#) rendelettel átültetik a magyar jogrendbe is.

A fenti uniós jogi recepciónak pozitív fogadtatása ellenére ([Portfolio, 2023. augusztus 28.](#)) szakértők felhívják a figyelmet arra, hogy nem minden esetben indokolt és ésszerű az uniós versenyjog szabályainak és gyakorlatának fenntartások nélküli átvétele a magyar jogba. Érvelésük szerint alapvető probléma, hogy az uniós versenyjog egyik fő célja a piaci integráció, ami a magyar versenyjogból hiányzik. Egyes esetekben az uniós versenyjog megoldásai, amelyek összhangban vannak az európai belső piac követelményeivel, nem egyeztetethetők össze a magyar piaci sajátosságokkal. Ennek következtében előfordulhat, hogy a piaci integráció mint politikai cél felülír közgazdasági szempontokat ([Nagy 2023](#)).

Források:

- [1996. évi LVII.](#) törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról
- [Az Európai Unióról szóló szerződés](#)
- [Az Európai Unió működéséről szóló szerződés](#)
- Európai Versenyhatóságok Hálózatának [honlapja](#)
- Európai Bizottság versenypolitikai [honlapja](#)
- Gombos Katalin (2017): A versenyjog legújabb fejleményei – európai uniós kitekintéssel. In: Gombos Katalin (szerk): [A versenyjog legújabb fejleményei – európai uniós kitekintéssel](#). Budapest: Dialóg Campus, 9-18.
- Nagy Csongor István (2021a): [A kartelljog dogmatikai rendszere](#). Budapest: HVG-ORAC.
- Nagy Csongor István (2021b): Versenyjogi kézikönyv. Budapest: HVG-ORAC.
- Nagy Csongor István (2023): [Recepció és mintakövetés a magyar versenyjogban: valóban fenntartás nélkül átvehetők az EU-s versenyjog megoldásai?](#)
- Tóth András (2012): [Magyarország gazdasági rendje az Alaptörvény és a piaci verseny viszonyára tekintettel](#). Versenytükrő 2012/1 (VIII.évf. 1. sz.) 24–34.
- Zavodnyik József (2023): Kompakt kommentár a versenytörvényhez. Budapest: Wolters Kluwer.
- [2016/69.](#) sz. Infojegyzet a versenyjogról